

Religion, politik och jordbävningar

Var det Milton Friedman som räddade chilensarna undan jordbävningens värsta fasor?

Att det var den nyliberala ideologin, signerad Milton Friedman, som räddade chilensarna från Haitis öde, har framförts som förklaring till de stora skillnaderna i antalet döda.. Att det var haitiernas förbund med djävulen som var orsaken har också framförts på fullt allvar.

Idén att skylla naturkatastrofer på människors syndiga liv är inte ny, men inte heller har den försvunnit ur tänkandet, skriver här Farooq Sulehria och ger exempel från USA, England och Pakistan.

Den jordbävning som drabbade Haiti låg på 7,0 på Richterskalan och orsakade mer än 200 000 döda, enligt landets myndigheter. 27 februari drabbade en än starkare jordbävning, 8,8, Chiles näst största stad. Först uppgavs dödsiffran 802, men den har räknats ner till 279 eftersom många saknade har återfunnits vid liv.

Det finns många sätt att beskriva denna otroliga skillnad i dödstal. En AP-korrespondent uppger: "Förklaringen är enkel. Chile är rikare och oerhört mycket bättre förberedd, med strikta bygglagar, kraftfull reaktion på nödsituationer och lång erfarenhet av att hantera jordbävningkatastrofer. Ingen nu levande haitier hade varit med om en jordbävning när katastrofen 12 januari krossade

deras uselt byggda hus." När det gäller Haiti får vi veta: "Många haitier tog tag i cementpelare och såg dem falla sönder under sina händer. Haitierna hade inte fått lära sig hur de skulle bete sig - att ta skydd under bord och i dörröppningar och att hålla sig borta från fönster." Men "chilenare har å andra sidan hus och arbetsplatser som är byggda för att stå emot jordbävningar, stålskeletten är konstruerade för att gunga med i skalvet i stället för att motverka gungningarna".

Wall Street-kolumnisten Bret Stephens får till en nyliberal vinkel när han hyllar Milton Friedman vars nyliberala "ande säkerligen svävar beskyddande över Chile" eftersom "i hög grad tack vare honom har landet

Milton Friedman.

genomgått en tragedi som överallt annars skulle ha lett till en katastrof... Det är ingen tillfällighet att chilensarna bodde i hus av tegel och haitierna i hus av halm när stora stygga vargen kom för att blåsa omkull dem".

Enligt Stephens är den radikala fria marknad som Milton Friedman och hans ökända "Chicago Boys" föreskrev för Chiles diktator Augusto Pinochet skälet till att Chile är en blomstrande nation med "bland de hårdaste

byggnormerna i världen".

Bret Stephens berättar för sina läsare hur "Chile var en ekonomisk ruin 1973, när general Augusto Pinochet störtade Salvador Allendes för-chavistiska regim." Sedan påpekar han diskret att "I vänstermytologin - särskilt i Naomi Kleins långtråkiga tirader i The Shock Doctrine från 2007 - är Chicago Boys inte bara konstiga sängkamrater åt Pinochetdiktaturen".

Ett jordskalv drabbade Kashmir och Gränsprovinsen, och en hord pakistanska mullor klättrade snabbt upp i sina predikstolar och skyllde 80 000 oskyldiga mäns, kvinnors och barns död på Allahs vrede.

I ett svidande genmäle sätter Naomi Klein saker på plats. Det var Nixon, påpekar hon, som morrade sedan Allendes valseger 1970 "fick ekonomin att skrika" medan Chiles moderna byggnormer för jordbävningar antogs 1972. Året är oerhört viktigt eftersom det var året innan Pinochet tog makten i en blodig USA-stödd kupp. Det betyder att om någon person förtjänar beröm för lagen är det inte Friedman eller Pinochet utan Salvador Allende, Chiles demokratiskt valda socialistiska president". Enligt Klein var "Friedman tveksam inför byggnormer eftersom han betraktade dem som ytterligare ett ingrepp i den kapitalistiska friheten".

Hon hävdar: "Pinochets Friedman-bestämde politik hade orsakat snabb avindustrialisering, tiodubblad arbetslöshet och en explosion av definitivt instabila kåkstäder. Den ledde också till en korruptions- och skuldskris som var så allvarlig att Pinochet 1982 var tvungen att sparka sina viktigaste

Chicago Boys-rådgivare och nationalisera flera av de stora avreglerade finansinstitutionerna (Låter det bekant?)."

Innan delar av USA-media hann trassla in sig i jämförelsen mellan Chile och Haiti dominerade den ökände TV-evangelisten Pat Robertson jordbävningens debatten under en period.

Dagen efter tragedin på Haiti berättade han för tittarna hos Christian Broadcasting Network att han visste att det verkliga skälet till jordbävningen var landets gamla pakt med Satan. "Någonting hände för länge sedan i Haiti, fransmännen härskade där, öh, ni vet, Napoleon den tredje och alltihop... och de samlades och gjorde upp en pakt med djävulen, de sa att vi vill tjäna dig om du befriar oss från fursten. En sann historia", sa han till tittarna.

Pakten han talade om finns med i Haitis revolutionsmytologi. Det påstås att en av de revolutionära ledarna offrade en gris i Bois Caimin i en vodouceremoni och ingick ett avtal med Petwo (en grupp andar i vodoumytologin). Kanske är det sant. Vodou och satan är för övrigt inte samma sak.

Men genom att åkalla satanismen erbjöd Pat Robertson en förklaring som kan vinna tilltro i religiösa samhällen, som i USA.

Detta är varken nytt eller unikt. Författaren James Woods skriver i New York Times: "Två små stötar i London år 1750 sände iväg predikanterna till deras predikstolar och pamfletter. Londons biskop skyllde på londonbornas oanständiga beteende, biskopen i Oxford hävdade att Gud hade vävt in i sin stora plan vissa händelser som skulle skrämma oss och skaka oss ut ur synden."

Samma sak fem år senare "när Lissabon blev nästan helt förstört av ett väldigt jordskalv hördes samma oheliga refräng - en predikant hävdade till och med att folket i Lissabon hade haft tur, eftersom Gud hade

Wall Street-kolumnisten Bret Stephens får till en nyliberal vinkel när han hyllar Milton Friedman vars nyliberala "ande säkerligen svävar beskyddande över Chile" ...

sparat fler människor än han hade dödat".

När ett jordskalv drabbade Kashmir och Gränsprovinsen i oktober 2005, är det alltså inte märkligt att en hord pakistanska mullor snabbt klättrade upp i sina predikstolar och skyllde 80 000 oskyldiga mäns, kvinnors och barns död på Allahs vrede.

Fundamentalistiska ledare och högerkolumnister vräkte ur sig motbudande påståenden. Kolumnisten och TV-evangelisten Hamir Mid hånade de "sekulära fundamentalisterna" som vägrade att tillskriva naturkatastrofer Guds vrede.

MMA-ledningen (numera avliden allians mellan de stora fundamentalistiska partierna, och som styrde Gränsprovinsen vid den tiden) beskrev jordskalvet som ett straff för syndiga människor och rådde folk att söka Guds förlåtelse. De pekade särskilt ut pakistaniernas oislamska sätt att leva och medias oanständigheter (trots sådana gudfruktiga som Hamid Mir). Tydligen var det bara de synder offren hade begått och därmed nekallat Guds vrede, som skulle rösta MMA till makten.

Man kan undra om Gud är road av dessa

debatter, men Satan blev definitivt irriterad när Pat Robertson beskyllde honom för Haitikatastrofen. I en insändare läxar han upp Pat Robertson:

Bäste Pat Robertson,

Jag vet att du vet att all reklam är bra reklam, så jag uppskattar bråket. Och du får Gud att verka som en stor elak buffel som sparkar folk när de ligger, så där är jag med. Men när du säger att Haiti har ingått en pakt med mig är det förödmjukande. Jag kanske är ondskan förkroppsligad, men jag är ingen bluffmakare som bryter kontrakt. Som du beskriver det skulle folk som ingår ett avtal med mig bli desperata och utfattiga. OK, i livet efter detta, men när jag ingår avtal med folk får de först nånting här på jorden - glamour, skönhet, begåvning, pengar, berömmelse, ett par gyllene skor. Haitierna har ingenting, bokstavligen ingenting. Och det var före jordbävningen. Har du inte sett Crossroads? Eller Damn Yankees? Om jag hade nåt ihop med Haiti skulle det finnas massor av banker, skyskrapor, lyxbilar, exklusiva nattklubbar, Botox, den sortens grejer. 80-procentig fattigdom är inte min stil.

Det är inte så att jag har någonting emot det - jag säger bara att det är inte så jag jobbar. Du gör ett bra jobb, Pat, och jag vill inte vingklippa dig - men fatta nu, du får mig att verka ond. Och inte den rätta sortens ondska heller. Fortsätt att skylla på Gud. Det funkar. Men lämna mig utanför är du vänlig. Annars kanske vi måste omförhandla ditt eget kontrakt.

Vi ses
Satan

(Insändaren ovan skickades till Star Tribune av Lily Coate, Minneapolis, 14 januari 2010.)

Farooq Sulehria
Översättning: Gunvor Karlström